

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ES 48-AS KOSSUTH-PART LAPJA

== A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG“ HIVATALOS KOZLÖNYE ==

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előljárók egész évre 8 K, tanítók, köznevelők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DERÉKI ANTAL

FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyit-tér sora 1 K. A nyit-tér és hirdetések előre fizetendők.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

A falu.

Minden időknek nagy költészetete a nép lelki világából merítette táplálékát, mely soha ki nem apadt, ki nem apadhatott, mert a nemzet s a faj ősforrásából fakadt. És a világirodalom legjelesebb költői termékeiből éppen azok maradtak meg és szereztek örök halhatatlanságot iróinak, a kik a nemzetnek ez őseréből táplálkoztak, a kik irodalmunkra nemzetiségünk hamisítatlan bélyegét, eltörölhetlen betűkkel erőteljesen rányomták.

Az eredetiség, a klasszicizmus mentette meg az ilyen irodalmi termékekkel együtt a nemzetet is az enyészettől, a mindent megörlő idők viharától és pusztító erejétől.

A világ a régi maradt és az marad, a míg a nagy alkotóelem céljainak rendeltetésében megfelel; ám az emberek e világban nagyon megváltoztak és belátására jutottunk már annak, hogy a kultúra, mai terjedésében, a közerkölcsöket nemcsak megmételjezi, de alapjukban megrázkódtatja és meg is rontja.

Ellentétesnek, paradoxonnak tetszik ez állítás, mert természetesen az volna a logika rendje, hogy a közművelődéssel együtt a közerkölcsökben is haladás legyen tapasztalható és az is lenne, ha a kultúrával arányban erkölcsi érzésünk is mindinkább fejlődne; ha a kultúrának nemcsak a külsőségeit, de benső etikai tartalmát, magvát is a lelkünkbe szívánk; de éppen az erkölcsi dekadencia a kerékkötője annak, hogy kulturális haladásunk mélyebb barázdákat nem szánt és csak a külsőségekben nyer kifejezést.

Allam és társadalom egyaránt érzi a dekadencia nemzetörlő, káros voltát; elszegényedésünk minden panasza, minden jajsza erre az egy bomlasztó jelenségre vezethető vissza, ámde hasztalan minden jaj és panaszszó, ha elzárkózunk az igazság elől; ha nincs bátorságunk pírulva bár, bevallani, hogy a dekadencia elsősorban és feltétlenül a falun, a nép körében szedi áldozatait, hogy a nép lelki és erkölcsi életének elhanyagolásából keletkeztek első, mérges csirái, melyek néhány rövid év lefolyása alatt a nemzetfentartó népet végpusztulással fenyegetik.

Ezt bizonyítani talán felesleges is volna; a kinek van ér-

zéke a nép bajai iránt, a ki nyitva tartott szemekkel figyeli a napról-napra következetes folytonos sülyedést, a ki kezét a nép ütőerén tartja, az meggyőződhetik, hogy ez a nép a falu népe. lelki műveltségének teljes hiánya, erkölcsi életének dekadenciája folytán a kultúra leheletétől csak külsőleg érintett; csak hiúsága, csak vágyai nyertek tápot, melyek a külsőségekben, úgy mint a vagyonát emészto fenyűzésben, a szenvedélyek növekvésében, az alkohol mértéktelen élvezésében nyilvánulnak meg leginkább és azok az apró tragédiák, melyek most még csak a falusi házikók szerény tűzhelyén játszódnak le, végzetessé válhatnak az egész nemzetre nézve, a melynek fentartó elemét éppen a nép képezi.

A nemzetmentést, de speciálisan a székelyek mentését, mely most szinte divatos jelszóul szolgál, a nép nevelésének fokozásával, erkölcsének szilárdabb alapra való visszaterelésén kell megkezdeni.

Bűnös mulasztásaink vannak e téren, melyek mind vádlóként lépnek fel ellenünk; a mindenkori kormányok, a társadalom és a nép vezetőinek lelkiismeretét terhelik e bűnök, melyeket sem szépíteni, sem menteni sem letagadni nem lehet. Mert hasztalan minden kísérlet, meddő marad minden törekvés, még közgazdasági téren is, ha a nép tudásban annyira elmaradt korától, hogy annak haladási szofatát megérteni nem képes, ha minden ujitóban egy érdekeire törő csalót lát; ha elmaradottságánál fogva minden ujitásban csalást szimatol és ha a kaputos, nadrágos embertől úgy irtózik, mint ördög a tömjéntől, a kitől fél és félti érdekeit, a helyett, hogy bizalomteljes szeretettel keresne nála támaszt.

A nemzet regenerálását, új életre, erőre támasztását a faluban, a népnél kell megkezdeni; a népnevelést egészséges, modern alapokra fektetni, a falusi közigazgatást nem gépiesen működő, rubrikákat betöltő és rendeleteket ridegen végrehajtó elemekre bizni, hanem a falunak jegyzőjében egyszersmint kötelességeit és jogait magyarázó egyént adni, a ki át van hatva attól a magasztos hivatástól, a mely a nemzet első rétegének nevelésével és irányításával reá hárul. A községek élére nemcsak pálinkagözben az atyafiak,

sógorok és komák jóvoltából megválasztott birák álljanak, kik tudatlanságban, erkölcselenségben néha még példájukkal is elősegítik a romlást és rombolást és a mindenkori jegyzővel szemben csak statisztáló, alárendelt szerepet játszanak, hanem olyan tisztá, józan és becsületesen gondolkozó, gerinces emberek, a kik példájukkal oktatólag és termékenyítőleg hatnak a naiv néplelékre.

Mert a népben minden megváltozik, ha a lelke megváltozott és hogy megváltozott, ki merné tagadni?

Sok szép eszme, életrevaló indítvány hangzott el legközelebb vármegyeházunk díszes termében, de mind e szép eszme és indítvány életet, valóságot, megvalósítást csak úgy és akkor nyerhetne, ha népünk azokat megérteni, értelmiségével feldolgozni is tudná; a mai elhagyatottságában erre aligha képes.

Nevelni kell tehát első sorban, hogy a nemzeti és erkölcsi érzéke, a hite, a bizodalma megerősödjék; a tudással látköre szélesbedjék; mert a falu erejére sohase volt oly nagy szükségünk mint most, midőn — ellenségeink nagy számánál fogva — veszélyben forog nemzetünk és pusztulás, végromlás fenyegeti azt a földet, melyet őseinktől, mint legdrágább kincset, megörzés miatt örökségül kaptunk, . . .

Deréki Antal.

A nyomoruságról.

A. — . . . Igen, én azt mondom, hogy a nyomoruságot meg kell becsülni . . .

Dr. — No hallja?!

A. — Igen, kellő tisztelettel kell beszélni róla.

Ha a nyomoruság kiveszne a földről, elvesztenék talán az összes művészetek varázslatos, vonzó erejüket. . . . Azok az érzelmek, amelyek ennek a pótolhatatlan öserőnek nyomán fakadnak, a mosoly és léhaság pillanatnyi üdítő és mulékony hatásával szemben — a lélek mélyéig nyulnak le és a legbecsesebb kincset kavarják föl onnan, amelyek különben kiaknázatlanul maradnának. . . . Látott-e már művészi műremeket, hallott-e zenét, olvasott-e költeményt, amely ezeknek az érzelmeknek vagy ami ugyanaz, az igazi szomorúságnak jegyében született? . . . Ha igen, — nem kell magyaráznom, hogy a művészetek színes, pompázó világa,

bübája ezekből az érzelmekből ered és ezekhez szól. . . . Ez a pompázó világ üressé és színtelenné válnék, mihelyt a szomorúság inspiráló hatását nélkülöznie kellene. . . .

Ime, — ami alsóbbrendű javakban, alsóbbrendű szükségletektől elvonatik, mennyi fenséges gyönyörre és élvezetle olvad föl az emberi élet csucsán a magasabb létfunkciók szférájában. . . .

Dr. — Én azon a véleményen voltam mindig, hogy ezek a különben is ellenőrizhetetlen nézetek tulásba mennek.

A. — Én azt hiszem: nem. Különösen ha meggondolom, hogy amit elmondtunk az a veszteségnek csak a kisebbik fele. Mert nemcsak az a gyönyör tűnne el éppen értékesebb részében a nyomorral, melyet a művészetek nyujtanak, hanem maga az emberi haladás, maga az élet tökéletesedése, egyszóval a fejlődés is megállana, amint megáll például az a közlekedési eszköz, amelynek hajtóereje kifogyott. . . .

Hát nem a tömegnyomor készítette és készíti-e a nagy gondolkodókat arra, hogy a termelési technika tökéletesítésének, a termelés kiterjesztésének új, meg új módozatairól, a társadalmi alakulatok újabb és fejlettebb formáiról elmélkedjenek és hogy nagy eszmékkel a fejlődésnek lökést adjanak? — Bizony az! — A nyomoruság erről a nézőpontról az az állandó őshajtó erő, amely nélkül az emberi fejlődésben alighanem beállana a stagnálás kétségbeejtő állapotára. . . .

Dr. — Tekintsen kérem a nyomor árnyéka felé is. Beszéljen arról, hogy ez a szörny mennyi emberéletet emészto föl. . . .

Hány és hány értékes elme és erő merül el, vész el, az anyagi javakért folytatott küzdelem szennyes áradatában. . . .

Ha ezen értékes erőknél nem a nyomorral, anyagiakért — kellene küzdenek, — ha időnként a társadalom egy jó része számára nem az anyagi javak megszerzése volna egyetlen földi életcél és hogy pokoli komikum is legyen ebben a szomorudologban, elérhetetlen életcél gyanánt előírva, mennyi energia, erő szabadulna föl a produktív munka, különösen a kulturmunka javára; micsoda gyors tempóban haladnánk, milyen magas fejlődési fokon állanánk ma. . . .

Ha még igaz is a mit mondott, a nyomor akkor is olyan uzsora kamatot követel. . . .

A. — . . . amelyet örömmel fizetünk. Hiszen a fejlődés soha sem egyéb, mint kisebb jónak feláldozása nagyobbért, illetőleg a kisebb rossz

elszenvedése, hogy a nagyobbat ki-kerüljük.

Nekünk csupán arra lehet és — amennyiben csakugyan lehet, — kell is ügyelnünk, hogy az áldozat és az elért eredmény közti ezen jón, logikus arány meglegyen. És ha valahol, úgy itt is megvan ez az arány. S hogy az említett fejlődési törvényszerűség igaz, azt meg számtalan példa mutatja.

Nem fogja tagadhatni, hogy a gépek feltalálásával a gazdasági életnek egy addig nem is sejtett, csodás korszaka nyílt meg. No és a gépek feltalását és első alkalmazását a válságok egész sorozata, a munkások ezreinek éhnyomora kísérte. Ez a modern szörnyeteg a nyomor javveszélésére, sőt halálhőrgése mellett vonult be a termelési technikába...

Ha akarja, jöhetünk közelebbi, sőt aktuális példára. A végrehajtási novella kétségtelenül egy azon intézkedések közül, amelyek hitelrendszerünket egészséges alapokra vannak hivatva fektetni.

Ez a novella már szentesített, nagy szomorúságára az adósoknak. Mert bármilyenek is legyenek az u. n. „átmeneti“ intézkedések, az az egy bizonyos, hogy a hitelezők által megindított irtó hadjárat és az átmeneti rázkódások nyomán talán több existencia fog elpusztulni, mint a mennyi letört szerencsétlen végrehajtási törvényünk miatt, annak meghozatala óta...

Védjük tehát a következő generációk adóssait s ugyanakkor pusztítanunk kell azok sorában, akik ezen a népszerű pályán tolongnak...

Nincs miért folytassuk, így volt és így van ez a társadalmi fejlődés minden vonalán.

Ugy hallom, önnök kedvence írja Wilde Oszkár. Ezzel befejezőképpen csak azért hozakodom elő, mert senki a nyomornak és a gyönyörnek sikerültebb rangfokozatot nem adott, mint ez az ember, amikor azt mondta: „a nyomor, a kin a szép léleké, a gyönyör a szép testé...”

Dr. — Megyek már kérem... kezdem érezni a perverz gondolatok lehellenét...

Bálint Endre.

Gazdakörök rovata.

A szent János rozs.

Irtá: Dorner Béla.

Ugron Zoltán urnak „Vármegyénk gazdasági jövője“ című cikksorozatából a „Takarmánytermelés“ című cikke keltett legnagyobb érdeklődést. A szerkesztőségtől budapesti urak is kérnek abból a lapszámból, de nálam is jártak többen érte.

Miután vármegyénk olvasó közönsége ugyis kevés, így jónak vélem a cikket — hogy eljusson azokhoz, kikhez adresszáva volt — megismételni, illetve kivonatolni, hogy a gazdasági tudást egy lépcsőfokkal általa is emeljem.

Ugron Zoltán a következőket írja: „Mezőgazdaságunk fejlesztésén hivatalból örökös közeg megtisztelt avval a felhívással, hogy prakszisomban elért eredmények ismertetése által igyekezzem buzdítani e megye gazdáit arra, hogy mindent megtegyenek a jelenlegi év takarmánykalamitásaiból kifolyólag arra, hogy állatállományunknak apasztást ne kelljen szenvednie. Ezerkilencszáznegyben a m. kir. földmívelési mi-

nisterium kiadott egy vékonyka füzetet, melyben minden el van mondva a későn, tehát tarlóba is vehető zold póttakarmányokról s ezt a szekely kirendeltség megyei vezetőjétől mindenki megkaphatja.* Ezen utasítás elmoadjja, hogy mennyit, miből és meddig lehet vetni és hogy milyen művelést kíván. Így ezen részletekkel csak annyiban foglalkozom, a menyében a mi viszonyaink közt változást szenved.

Foglalkoznunk kell a takarmány- szaporítás módjaival, mert azt már sokszor hangsúlyoztam, hogy megyénknek a lakosság-hoz viszonyított kevés szántója a több termelésre utal, ép a jobb minőségű földeken, melyek közel vannak, mert itt az eredményeket bizonyos fokig a kezünkben tartjuk, míg a silányabbakon nagyon is az időjárástól függünk.

Itt persze vissza kell mutatnom arra, hol nem kevés keserűséggel tárgyaltam azt a nagy hibát, melyet kormányzatunk a tagosítások megnehezítésével elkövetett, mert hisz okszerű gazdaságról csak tagosított birtokon lehet szó s pláne gazdasági kalamitásoknak momentán leüzdése, szabad használatu birtokot kíván.

Vármegyénkben ez időszerűt csak egy növényvel foglalkozhatom, mint a mely számba jöhet pillanatnyi segítség gyanánt az idén több gondot adó takarmányozásnál s ez: az őszi borsó, szent János rozsszal keverve.

Az őszi búkkönyt számításon kívül hagyom, mert hisz az a borsóval nagyban és egészben megegyez, de avval a hátránnyal bir, hogy ha mag-nak hagyjuk és akkor nem volna értékesíthető kereskedelemben, mint takarmány nem veheti fel a versenyt a borsóval. Ugyanis az őszi borsó örölve minden növedék és tejelő állatnak elsőrendű takarmány s mosléknak adva különösen jó malacnövelő.

Viszonyaink közt azért ajánlhatom csak a rozsos őszi borsót, mert ez ép úgy megfelel a földekben, melyek kenderből, zabtól, zabosbúkkönyttől, sőt korai burgonyától és kukoricától megszabadultak, mint az őszi gabonának silányabb földön elkészített ugara, de sőt oly tarlók, melyek tavasszal kapásoknak vannak szánva.

Ha téri jó földben, persze mihamarább, de kiszaszony nap előtt elvetjük, úgy két kaszát szimithatunk rozsos őszi borsó után, egyet őszi végén, másikat kora tavasszal előbb mint a lucernát. Ez esetben még törökbuzát vethetünk utánna. Jó időjárás és korai vetés esetén ez a silányabb földeken is megtörténhetik, de ott valószínűbb, hogy csak tavasszal kerül kasza alá, de meg akkor meghagyhatjuk magunk.

Keveréknek kell vetni rozsszal két-harmadot, vagy felet véve a borsóból a szerint, hogy két kaszát ígér-e inkább, vagy egyet és magot. Utóbbi esetben kell több rozst tenni bele. Száz, százharminc liter legyen a keverék k. holdanként, géppel vetve valamivel kevesebb. Rosz föld még többet is meghálál.

A mult évben sem az őszi, sem a tavasz nem volt kedvező a takarmány-növényre, mégis 9 napig élt 100 db körüli állatom olyan 1 és fél k. hold tavaly augusztus hó 27-iki árpa után vetett rozsos borsóm, mely őszzel nagyon legeltette volt. Mindamelllett az, amit tavaszon az első két napon kaszáltunk és a mi akkor esőt kapott, féltérmet szemet érlelt. A mi később kaszáldott, érdemellen termést adott, de az nagyon érthető, ha ez év májusi melege eszünkben van.

Zab után vetett búzába is vetetem silány VI—VII. tagosításu osztályú földbe, mely azonban a zab előtt trágyát és a keverék vetése közben 2 mm. szuperfoszfát műtrágyát kapott s ez bár nem került kaszálásra, de 81—2 mm. magot adott, melyet a cséplőgép szétválaszt és a búzával a borsórészt is egyformán adom el árban.

*) Most is rendelkezik az illető pár ezer darabbal és kívánatra bárkinek megküldi. Szerk.

Tíz éve k. b., hogy először vetetem őszi borsót. Hogy vele foglalkozom. soha sem bántam meg s hogy nagyobb súlyt nem fektetek reá, csak azért van, mert földjeim annyira megjavultak, hogy erőszakosabb kihasználást is megengednek.

A kirendeltségnek áll rendelkezésére őszi borsó magja, forduljanak gazdatársaim hozzá érte és vessenek, mert az idéni takarmány-árak mellett hálásabb dolgot nem tehetnek.

Ez évben a föld meleg és ki van égve; ha csak kissé nedves őszi lesz, a jó apró szántásban a siker el nem marad.

A takarmányárak országszerte oly magasak, hogy ha abból az őszi borsó folytán valamit megtakarítunk, nem tartom roszt gazdaságnak eladni, különösen annak, ki árát gazdasága intenzívvel telére más oldalon visszafordítja.*

A magam részéről az igen becses cikkhez csak azt adom még hozzá, hogy én a szent János rozs, őszi borsó keverékhez még az őszi búkkönyt is ajánlom, mert a búkköny a takarmányhiányt izletesebbé teszi, a tömeget is szaporítja, a magja pedig ma oly drága (40 korona per q) hogy nagyon is kifizeti magát annak a termelése. A Meteor jóslása szerint a száraz évek csak most kezdődnek. Ily kilátások mellett ezen takarmánykeverék vetésére mindjobban reá vagyunk utalva és a magvak is kelendőbbeknek ígérkeznek.

A tavaszi második kaszálást tehát ajánlatos tiszta földben magunk meghagyni.

Ezen keverékből az értelmes gazdak mind többet termelnek.

Mult évben alig osztottam ki pár pár mázsát, az idén már hatszor annyit. Sajnos, a tagosítatlanság átka itt is gátat vet és nem igen engedi ezen kiváló takarmány természetét a tagosítatlan és hármashasábú községekben.

Bikafalván Bedő Gyula minta területét az ut mellett tábla jelzi, így reményelem, hogy ezáltal is kedvet kapnak még többen a termelésre.

Petke Ferenc uram két felesége.

Igaz történet a XVII-ik századból. Irtá és 1908. augusztus 23-án felolvásta: Dr Nagy György, országgyűlési képviselő.

(Folytatás és vége.)

Három évig élt boldog házasságban Petke Ferenc második feleségével, mikor 1673 tavasz elején egyszer csak megjelent az elrabolt, a holtá nyilvánított Tankó Anna. Megszökött a tatárrabságból egy tatár szolga segítségével, ki elkísérte őt Illyefalvára, hogy jutalmát megkapja. Nagy bajba jutott Petke Ferenc uram. Két hites élő feleség mégis csak sok egy emberséges kereszténynek. Nosza szaladt a szentszékhez! A második feleségéhez ragaszkodott, minthogy a mint mondá az első tárkarézen is megfordula.

A református szentszék Vásárhelyi Jakab elnöklete alatt ülést tartott Illyefalván 1673 július 3-án s döntött a két feleségű ember ügyében. A Petke család leveles ládájában eredetiben meg van a szent szék határozata. A határozat az a példánya, melyet Vásárhelyi Jancsó Péter, a szent szék akkori jegyzője, a hogy ő irta hivatalát „scriba pro tempore sanctae congregationis“ dokumentummal a férjnek átadott.

A leveles ládának a kétnejűség eredeti ügyére vonatkozó okiratát szóról-szóról lemásoltam. Hangzik pedig a szent szék határozata ekképpen:

„Levata Anno Domini 1673 die tertia Julii Illyefalvini Coram Reverendo Viro Jakabo Vásárhelyi Seviore Orthodoxo Sedis Siculiculis Sepa ceterisque assessoribus sibi adjuntis etc.“

Az mint Petke Ferencné Tankó Anna rabságból Istennek gondviseléséből hazajöven, kíván vala visszamenni Petke Ferenchez, mint férjéhez, citáltatván a szent szék eleiben. Interim emberséges emberek interponálva magokat, per modum pacificationis így alkuvának meg: 1. Igéri Petke Ferenc a most irt feleségének pénzt fizet 130 florenust, úgy hogy 30 forintját most az sarcában megfizeti annak az embernek, ki érte fizetett. A száz forintnak ötven forintját a jövő karácson napban adja meg, a másik ötven forintot azután való pünkösdi napban. Ezért a száz forint summájáért kezesek lőnek Petke György és Pap István. 2. Két darab buzát is ígér Petke Ferenc ezen feleségének, melyeknek egyike vagyon Szépmezőn Bozáss nevű helyben, három közül az középsőt; az másik hold vagyon Endess halmán a szénafű széiben, melyből egy kicsinyt excipiál, melyet a menyé számára vetett volt. 3. Egy hold zabot is, mely vagyon az Kép-nél, az szélsőt. 4. Egy borjas tehenet. 5. Egy kis házacskának építésére is igéri magát, hogy csinál őszzel vetés után az asszonynek jószágában. 6. Az akviritumokból ad egy földet a Bozássban, a Szépmezőn, melynek vicinussai mindkét felől magáévá Petke Ferencé és ekképen a békesség egymás között véghez menvén minden kiszálla közülök.

Az ecclesia is így látván pacificatiojukot, nem cogalhatta divorciumra, nanem Petke Ferenc az utolszori feleségével maradva, az előbbi feleségének annuenciájából.

Békésen megoldotta a szent szék a vitát. Mind a három érdekelt fél, a férj és két feleség meg volt vele elégedve. Beváltotta Petke Ferenc becsületesen ígérte. — Megadta a pénzt első feleségének, kihatotta a földeket s felépítette a házat. A leveles ládában nincsen irás arról, hogy valaha később pereskedés támadt volna közöttük.

Hejh! ha most történt volt ez a kettős házasság! Ha az élet körülményei szerint ítélő szent szék helyett a rideg paragrafusokat citáló bíróság döntött volna. Bizony Petke Ferencet is, két feleségét is ő Fel-sége a király nevében tömlöcbe zárták volna s három embert az örök igazság nevében szabadságától megfosztva szerencsétlenné tettek volna. Nem esoda, ha néha önkéntelenül felszakad a sohaj: Azok a régi jó idők!

De hogy is mondja csak a szent szék határozata: „A békesség egymás között véghez menvén, minden kiszálla közülök.“

Vajha hol szekely szekelylyel áll szembe, mindig mindenütt ezzel lehetne végezni az ítéletet. Szállana ki közülünk a harag, az egyenetlenkedés, a széthuzás s menne végbe a békesség, melyek nyomán áldás fakad!

KÜLÖNFÉLÉK.

Előfizetési felhívás.

Eljutottunk ez év utolsó negyedéhez melyre ezuttal új előfizetést nyitunk lapunkra. Minden olvasónak tárgyilagosságot ítéletére bizzuk annak eldöntését: megfelelő-e a közönség várakozásának? megfelelő-e mindenben higgadtan, elfogulatlanul, becsületesen hírlapírói kötelességünknek? Megtartottuk, ápoltuk-e azt az eszmét, melyet lapunk homlokzatán hirdeltünk? Megvédtük-e mindegy és minden kínálózó alkalmossal a székelység, megyénk és városunk érdekeit?

Nem kérdünk, nem büszkélkedünk; minden hangzatos, üres frázisnál értékesebb az az elvitázhatatlan tény, hogy a legközelebb lezajlott és városunk társadalmi életére oly jótékony hatást gyakorolt Székely Szövetség nagygyűlése is elsősorban a mi kezdeményezésünk, buzdításunk, kitartó lelkesedésünk, munkálkodásunk és lankadatlan szorgalmunk eredménye volt.

Ebben az irányban tartjuk kötelességünknek a jövőben is haladni. Kerülni minden személyeskedést, — mellőzni minden egyéni érdeket, és tárgyilagosságot, elfogulatlanul, eszményileg szolgálni a közjót, irányítani a közvéleményt — ez lesz a jövőben is szent feladatunk.

E becsületos, tisztességes cél elérésére kérjük megyénk és városunk közönségének és polgárságának határozott, hazafias támogatását, hogy arra támaszkodva hivatásunknak még inkább megfelelhessünk.

Az előfizetési árak a lap homlokzatán olvashatók. Előfizetéseket minden naptól kezdődőleg elfogad.

A „Székely-Udvarhely” kiadóhivatala. (Kossuth-utca 31.)

Udvarhelymegye közigazgatási bizottsága szept. 2-án, a hó 9-én délután 9 órakor tartotta ülését a vármegyeház kistermében Ugron Ákos főispán elnöke mellett, a ki a megjelenteket üdvözlöve az ülést megnyitván, jelenti, hogy a családi körülményei miatt távollevő Dr. Paál Árpád főjegyző helyettesítésében Dr. Keith Ferenc tb. főjegyzőt bizza meg a jegyzőkönyv vezetésével; üdvözlözi az újonnan megválasztott Solymossy Endrét, mint bizottsági tagot, amit éljenzéssel fogadtak.

Dr. Sebessy János alispán jelentése szerint augusztus hónap iktatóra érkezett 622 ügydarab, ebből elintéztetett 481, hátralebékban maradt 141. Utlevél kiadott 138. A homoródalmási iskola ügye végre dűllőre jutott, a mennyiben a szükséges 60 ezer koronát a közoktatásügyi miniszter már ki is utalványozta, amit örvendetes tudomásul vettek. Az árvaszéki, kir. tanfelügyelői, kir. pénzügyigazgatósági, kir. ügyészi jelentéseket tudomásul vették.

Dr. Ráczkövy Soma a tiszti főorvos képviselőben jelenti, hogy a megyében a közegészségügy kielégítő. Bejelentettek 103 betegségi esetet, e szerint a múlt hónapról maradottakkal volt összesen 132 beteg ápolás alatt, meggyógyult 122, meghalt 2, ápolás alatt maradt 8. Megejtetett 9 orvosrendőri hullavizsgálát a megyei közoktatóházban ápolott 163 beteg; a múlt hónapról 77, augusztusban felvétetett 86; gyógyulva elbocsátott 66, javulva 21, gyógyulatlan 3, meghalt 1, ápolás alatt maradt 72. Jelentése tudomásul vétetett.

Zonda József főállatorvos jelentése szerint az állategészségügy általában kedvezőbb; a szarvasmarhák között lépfene szórványosan lépett fel Lővéte, Székelykeresztúr, Bibarcfalva és Karácsonfalva községekben. A sertésvész és sertésorbánc csökkent, sőt legnagyobb részben megszűnt.

Szobotka Rezső kir. főmérnök, műszaki tanácsos jelentéséhez Dr. Mezei Ödön a fenyező-zetelaki utvonallal rosszasága miatt, Ugron Zoltán

pedig az ellen szólalt fel, hogy az utépítések egy nagy vállalkozónak adhatnak ki, miáltal a megyei kisebb vállalkozók a pályázatból és az abból reájuk várható csekély haszonból kizártnak. Soó Gáspár óhajtaná, hogy a zsetelaki utvonallal kiépítésénél vételessék figyelembe, hogy a vármegyék új beosztásával a párcium valószínűleg más megyéhez csatoltatik és így a vármegyei utakra felajánlt miniszteri segélyből más megye érdekeit szolgálják. Az alispán és végül elnök főispán kijelentik, hogy a vármegyék felosztása, illetve kikerekítése még teljesen ismeretlen azonban ha az felsőbb helyen megvitatás tárgya lesz, mindenesetre törekednek a vármegye érdekeit megvédeni. A kir. főmérnöki jelentést Ugron Zoltán indítványával elfogadták.

Daniel Lajos közgazdasági előadó jelenti, hogy a zivatar és jégeső a megye sok községében jelentékeny károkat okozott; mindazonáltal a legelők elég jól fejlődnek és a takarmányinség előreláthatólag nem lesz oly nagy, mint eleve hitték.

Szabó Gábor tb. főjegyző előterjesztéseit helyben hagyta.

Dr. Keith Ferenc előterjesztésénél dr. Valentsik Ferenc szólalt fel, hogy tudomása szerint Kecskistalud község erdőbirtokossága az erdőt felosztotta és eladta. Alispán megjegyzi, hogy ez nem a telekkönyvek helyesbítése és átalakítása alkalmából, hanem már a régmúltban történt, mindamellett dr. Kovácsy Albert hozzászólása után kimondott, hogy a tisztiügyészek kötelességévé tétetik, az átalakítások rendjén szigorúan felügyelni, hogy a közös erdőbirtokok egyes személyekre át ne irassanak. A megfelelő székelykeresztúri tanítónőválasztást, Ugron Zoltán és még mások érdemleges hozzászólása után helyben hagyta. Szabó Endre és Tompa László előterjesztéseit elfogadták.

Kuliszeky Ernő kir. tanfelügyelő terjesztett elő még néhány ügyet, melyek közül felemlítésre méltó, hogy vármegyénk részéről Pál Sándor kisgalambfalvi állami tanítót ajánlja az igazgató állásra való kinevezésre és 200 korona személyi pótlék megadására, amennyiben nevezett tanító a községben már 1877. év óta közmegelegedéssel működik és évente majdnem száz növendéket tanít. Az ülés ilyen értelemben határozott a közoktatásügyi miniszteriumhoz felírni.

Szobotka Rezső műszaki tanácsos jelentése, hogy Kányád, Vargyas és Székelyderzs községek számára postaügynekségek felállítására engedélyezett tudomásul vétetett.

Stratzinger Emil kir. pénzügyigazgató előterjesztést tesz, hogy a vármegye 23 községében az adóhátralékokra a felelősség kimondassék. Dr. Valentsik Ferenc utal a vármegyében mutatkozó takarmányhiányra és a marhaarak rohamos hanyatlására. E kedvezőtlen közgazdasági viszonyok mellett méltatlanságnak tartaná, ha a gazdákat, a felelősség kimondásával állatállományuk olcsó áron való eladására kényszerítenék, kéri tehát az előadót, hogy a felelősség kimondását néhány hónappal későbbre halassza. E felfogáshoz csatlakozik Daniel Lajos is. Kir. pénzügyigazgató jelenti, hogy ő csak köteleességszerűen jár el, noha a felhozott indokokat méltányolja. Elnök szavazás alá bocsátván a kérdést, az ülés dr. Valentsik indítványához csatlakozva nem mondja ki a felelősséget, mely határozat ellen a kir. pénzügyigazgató felelőbbséget jelentett be.

Egyéb tárgy hiányában elnök 11 órakor az ülést berekeszti.

Hihetetlen hírek.
Mondják, hogy városunk cselédhiányán csak a katonaság szaporításával lehetne segíteni;
mondják, hogy a hihetetlen nagy számban levő gyöngye középiskolai tanulókat a szülők mind az ipari és kereskedelmi pályára szorították;

mondják, hogy a katonák eltávolozása miatt összes cselédségünk egy hónapig tartó mély gyászt fog ölteni;

mondják, hogy az átvonult katonaság megtérite a ránk rótt adók egy parányi részét;

mondják, hogy az élelmi cikkek általános drágasága ellen, városi tanácsunk erélyes intézkedéseket fogantatosított;

mondják, hogy a vasárnapi terezené alatt a Kossuth-utcai közlekedés nem volt életveszélyes;

mondják, hogy a jövő században a mellékutak újból való kövezését is megkezdik már;

mondják, hogy a katonák ittléte alatt a laktanyán nem láttak egy fekete-sárga zászlót sem.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget — a szerkesztőség.

Az országos függetlenségi és 48-as párt a hó 15-én fontos értekezletet fog tartani, melyen — mint hírlík — messzeható kijelentések történnék a gyakran hangoztatott pártok fuziójáról is. Sümegi Vilmosnak, a ki szabadsága lejártával a fővárosba érkezett és a beteg fekvő Kossuth Ferencet meglátogatta, a függetlenségi párt elnöke azt a fontos kijelentést tette, hogy a levegőben levő fuzió, csak az önálló bank alapján jöhet létre.

Kinevezés. A közoktatásügyi miniszter Dávid Lajost a fennálló szerződésből kifolyólag a székelyudvarhelyi ref. főgimnáziumhoz rendes tanárrá nevezte ki.

Tisztelgés. A Magyarországi Munkások Rokkantsági és Nyugdíj-Egyesületének 138-ik fiokpénztára folyó hó 7-én este Betegh Pál elnökletével tartotta meg havi rendes választmányi ülést. Ez alkalommal egyhangulag nagy lelkesedéssel fogadták Solymossy Endre védnöknek országgyűlési képviselővé történt megválasztását melyet az elnök bejelentett. A választmány határozata folytán, másnap az elnök vezetésével öt tagból álló küldöttség tisztelgett az érdemes védnöknel tudomására hozván a központ örömet is. Solymossy válaszában Kátóra hivatkozva kijelentette, hogy azt a kört melyben eddig működött, jövőre is hathatós támogatásban részesíti s ahhoz hűten soha nem lesz.

Merénylet avagy véletlen? Zetelakán szombaton a hó 12-én — mint onnan értesülünk — sajtóságos eset történt; az említett nap délután temették ott Horváth András református vallású koresmárost és miután a községben sem református pap, se temető nincsen, a rokonság Székelyudvarhelyről Vajda Ferenc ref. esperest hívta meg a gyászszertartásra, mely után a halottat Székelyudvarhelyre szállították elhantolás végett. A mint a temetési menet a község utcáján végig haladt, az egyik ház ablakából lövés dördült el melynek tölténye a köztisztviselőben álló és szeretetnek örvendő esperesünk mellett süvöltött végig. A gyászmenet megdöbbsent, azonban látván az esperes higgadságát és nem akarván a gyászolókat kegyeletét sérteni, tovább haladt. A tettest elfogták és majd a vizsgálat lesz hivatva kideríteni, hogy itt szándékos merénylet vagy véletlenség esete forog-e fenn.

Igazgatói tisztelődij. A vallás és közoktatásügyi miniszterium Miklós György székelyszentmihályi unitárius és Gál Sándor oroszhegyi róm. kath. elemi iskolai tanítóknak 200 K évi személyi pótléket engedélyezett.

Igazgatói megbízás. A vallás és közoktatásügyi miniszterium László Imre székelyzsombori áll. tanítót az igazgatói teendők elvégzésével bízta meg.

Megbízás. A földmívelésügyi miniszter Udvarhelyvármegye Székelyudvarhely város területére Lakatos Tivadart a gazdasági tudóstól tiszttel bízta meg.

— **Papp István** férfinabómesternek lapunk mai számában levő közleményét t. olvasóink szives figyelmébe ajánljuk.

KÖZGAZDASÁG.

Az Udvarhelymegyei Gazdasági Egylettől.

279—1908. szám.

Hirdetmény.

Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület f. év október 3-án Székelyudvarhelyt, a baromptac-téren, díjazással egybekötött szarvasmarha tenyésztés kiállítását rendez, melyre az érdekeltek meghívotnak. Kiállítanak borjas teheneket, 3 és 2 éves üszök, melyekről hatóságilag igazolandó, hogy egy év óta a tulajdonos birtokában vannak. Pénzdíjat csakis magyar erdélyi fajta állatok nyerhetnek, nyugati fajták dícsérő oklevéllel tüntettetnek ki.

Pénzdíjak: A) Borjas tehenek részére 100, 70, 60, 40, 30 korona. B) Három éves üszök részére 70, 50, 30 korona. C) Két éves üszök részére 70, 50, 30 korona. Sárga orpingtonok részére 6, 5, 4, 3, 2, 2. korona. Emdeni ludak részére 6, 5, 4 korona. Rucák részére 5, 3, 2 korona.

Pénzdíjat nyert borjas teheneket pénzdíjjal nem díjazhatók. A díjazott tehenet vagy üszöt tulajdonosa egy éven belül megvásárolnak éppen nem, legfeljebb udvarhelyvármegyei tenyésztőnek adhatja el. A díjat nyert állatok az egyesület fülgyűrűvel látatnak el. A bírálat kezdete reggeli 9 óra, a díjat nyert állatok d. u. 2 óráig a kiállítás területén tartandók.

Bejelentések Hlatky Miklós titkáránál, illetve a kiállítás területén az egyes bizottságok elnökénél eszközölhetők.

Székelyudvarhely, 1908. szept. 8.

Ugron Ákos, Hlatky Miklós,
elnök. titkár.

Kiadja: Betegh Pál könyv- és újságkiadó intézete.

Papp István

férfinabómester

Székelyudvarhelyt,

Kossuth-utca 6. sz. alatt az

őszi és téli idényre

hazai és külföldi elsőrendű

férfinabómester

szövetek-höl

dus választékú raktárt rendezett be. — Valódi finom

trikó-, Loden-, télikabát-,

fekete és kék scheviot-,

valamint kamgarn stb. szövetek állanak a n. é. közönség rendelkezésére.

Sikkos szabás, jó munka, szolid ár és pontos kiszolgálás!

„Gazda szeme bizlalja a nyáját!”

Ez a régi, de ma is jó közmondás sehol sem valósul jobban, mint

Mercz Károly

cipésmester Székelyudvarhely, Eötvös-utca 5. szám

új rendszerű

férfinabómester és női

cipőkészítésénél.

Mindenki a legnagyobb elismeréssel nyilatkozik saját kezűleg előállított szép s gondos készítményeiről

Nem kell többé gyufa se gyertya a házban!

10 órai égés 2 fillér.

VILÁGSZABADALOM!

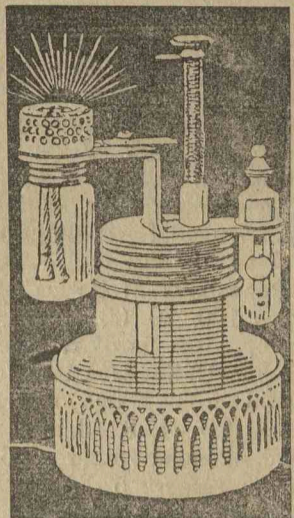
„Viktoria“ villamos öngyújtó készülék! Dísze minden asztalnak! — Éjjeli lámpa helyett is használható! Egy nyomás által megvilágítja a szobát! — Csak egyszer egy évben kell megtölteni. A beleváló sav 50 fillérért mindenütt kapható, de mi is küldhetjük!

Elegans nikkelezett kivitelben
8 K.-ért utánvét mellett küldi a

„Külföldi Ujdonságokat Terjesztő Vállalat”

Budapest, VII., ker. Dembinszky-utca 28. szám.

Székelyudvarhely kapható kizárólag: **Fazekas Testvérek** műszaki berendezési vállalatánál Kossuth-utca.

Csemegeszőlő, csakis elsőrendű, nemas fajok, — poszkosoranként 2-80 K., 100 kg. vételnél 40 K. Cseméje alma és körte postakosoranként 2-40 K., 100 kg. 24 koronától feljebb. — Görög és sárga dinnye 100 kg. 10 K., turkesztán és anánász 32 K., postakosoranként 2-40 K. — Paradicsom, tölthető zöld paprika és fejeskáposzta postakosár 2 K. Vasúti rendelést csakis előleges beküldéssel szállít: **Szabó 176. gyümölcskivi-tele Csongrád.**

9578 — 1908. tkvi sz.

Hirdetmény.

Bágy község közbirtokossága tulajdonát képező s az árvátfalvi II rész 4 számú telekjegyzőkönyvben foglalt ingatlanok arányosítása következtében szükségessé vált telekkönyvi átalakítási ügyben az 1892 évi XXIX. t. c. értelmében a tényleges birtokos tulajdonjogának a tjkvekbe való bejegyzése és tkvi bejegyzések helyesbítése iránti eljárás befejeztetvén ez azzal a felhatalmazással tételük közzé:

1. hogy mindazok, kik az 1886. XXIX. t. c. 15. és 17. § ai alapján, ideértve e § oknak az 1889. 38. t. c. 5. és 6. §-ában és az 1891. XVI. t. cikk 15. §. b) pontja alapján eszközölt bejegyzések vagy az 1886. évi 29. t. c. 22. §-a alapján történt törlések érvénytelenségét kimutathatják, e végből törlési keresetüket hat hónap alatt, vagyis 1909. évi március 20-ig bezárólag a tkvi hatósághoz nyújtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, a ki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, a kik az 1886. évi XXIX. t. c. 16. és 18. §-ainak eseteiben, ideértve az utóbbi §-nak az 1889. évi 38. t. c. 5. és 6. §-ában foglalt kiegészítéseit is, a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellenmondással

élni kívánnak, írásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt, vagyis 1909. évi március 20-ig bezárólag a tkvi hatósághoz nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő letelte után ellentmondásuk többé figyelembe vételni nem fog;

3. hogy mindazok, akik a telekkönyv átalakítása tárgyában tett intézkedések által nemkülömbben azok, a kik az egy és két pontban körülírt eseteken kívül az 1892. évi XXIX. t. cikk szerinti eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogait bármely irányban sértve vélik, ideértve azokat is, akik a tulajdonjogarányának az 1889. évi 38. t. c. 16. §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1909. évi március hó 20. napjáig bezárólag nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmulta után az átalakításkor közbejött téves bevezetésből származó bármilyen igényeket jóhi szemü harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik az említett bejegyzéseket csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azokat a feleket, kik a hitelesítő bizottság, nak eredeti okiratokat adtak át, hogy a mennyiben azokhoz egyszerű másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak, az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik

Kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság.

Székelyudvarhely, 1908. évi szeptember hó 3-án.

GYARMATHY FERENC
kir. törvényszéki bír.

Mindig

pontosan akarja tudni
hányat ütött az óra?

... Vásárolja és javíttassa óráját ...

FARKAS IZSÁK

uj óras műhelyében Székelyudvarhely,
Deák-tér 12. sz. a. (gabonapiac), hol
mindenféle órát, ékszer,
szemüveget és cvikkert
... is a legelőnyösebben kaphat ...

Gyári árak! Pontos kiszolgálás!

BÉLYEGZŐK megrendelésre mindenféle kivitelben bárhova a legpontosabbban szállíthatnak **Betegh Pál** könyv-, papirkereskedéséből Sz.-udvarhelyt.

**Vidéki lelkes,
tanító, körjegyző és községi
előljáró urak**

szíves figyelmébe ajánlom, hogy a Koronkay-féle kerthelyiséget és kényelmesen berendezett vendéglőt átvettem s azt megnyitva, a n. é. község rendelkezésére bocsátottam. Mindenkor pontos, székely vendégszeretettel állok rendelkezésükre jó konyhával, kitűnő italokkal és beszállásra alkalmas tiszta szobákkal, tágas udvarral, istállóval és kocsi-szinnel. Székely hazafias támogató-sukba ajánlva magamat, vagyok kész szolgálattal.

Barkóczy Albert.

Mindenki érdeke,

hogy cipőszükségletének beszerzése előtt dusan felszerelt

cipő-üzletemet

megtékinthe, a mely Szántó Ferenc elismert szak-képzettségű üzletvezető m közreműködése mellett

nagy forgalom és kevés haszon
elvekkel bármely kényes igényeket is kielégíteni képes.

Megrendeléseket megfelelő személyzetemmel a leggyorsabban és pontosan, teljes felelősség mellett elintézek.

A mélyen tisztelt község legjobb kiszolgálására törekszem s éppen ezért számos látogatást kérve, vagyok teljes tisztelettel:

Zengliczky Károly
Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 1. szám.